

Atlas des menschlichen Gehirns und des Faserverlaufes

W wieku 26 lat Flatau opublikował atlas mózgu (Karger, Berlin, 1894), który przedstawiał szczegółowo m.in. powierzchnię, przekroje i stosunki anatomiczne bruzd i zwojów świeżo preparowanego mózgu. Badania te prowadził w berlińskiej pracowni profesora Emanuela Mendla.

Fotografie zostały wykonane przy pomocy specjalnej kamery z małym otworem i stosunkowo długim naświetlaniem (10 do 20 minut). Atlas mózgu ludzkiego i przebiegu włókien (Atlas des menschlichen Gehirns und des Faserverlaufes, S. Karger) ukazał się w roku 1894 i został przetłumaczony na języki polski (wydany w 1895), angielski i rosyjski.

Polskie wydanie był zadedykowane „Pamięci szlachetnego człowieka i wybitnego lekarza Prof. Tytusa Chałubińskiego pracę tę poświęca autor”. Według słów Zygmunta Freuda, wtedy praktykującego neurologa, „zdjęcia [zawarte w atlasie] są wyraziste i są znakomitym materiałem edukacyjnym” Pierwsze wydanie atlasu kosztowało 12 marek i według Freuda: jest

to minimalna cena, jeżeli uwzględni się ilość materiału i piękno prezentacji. W 1899 roku wyszło drugie poszerzone wydanie atlasu, do którego materiał był także opracowany w Instytucie Anatomicznym Wilhema Waldeyera; wydanie było złożone z dwóch części: atlasu i suplementu. Wstęp do drugiego wydania i suplementu napisany był przez Edwarda Flataua już w Warszawie. W drugim wydaniu Flatau dodał m.in. opis swojego odkrycia (Prawo Flataua). Atlas mózgu Flataua był opublikowany dwa lata przed pracą Das Menschenhirn Gustafa Retziusa; pierwszą w ogóle publikacją zdjęć mózgu była praca Luysa z 1873. Freud i Flatau byli razem redaktorami czasopisma „Roczny raport dotyczący postępów w neurologii i psychiatrii” w roku 1897. Obaj byli w tym czasie neurologami.

Wartość atlasu mózgu Flataua i jego innych prac z tego okresu nie zawiera się tylko w makroskopowym opracowaniu przekrojów mózgu. Flatau zaczął pracować w instytucie anatomicznym w Berlinie dwa lata po tym jak Wilhelm Waldeyer wprowadził termin neuronu (sam Waldeyer popierał i spopularyzował prace Ramón y Cajala). W tym czasie Flatau był zwolennikiem teorii neuronowej, czemu dał m.in. wyraz w pierwszym paragrafie Atlasu i w innych pracach z tego okresu. Za pomocą badania zmian morfologicznych w neurocytach jąder nerwów czaszkowych dowodził jedności anatomicznej i fizjologicznej neuronu w 1897 roku.